

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

આરક્ષિત કર્યું :૧૫/૦૭/૨૦૨૫

જાહેર કર્યું :૨૮/૦૭/૨૦૨૫

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાતની ઉચ્ચ અદાલતમાં

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નંબર ૮૮૭૫/૨૦૨૫

સાથે

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નંબર ૯૩૫૧/૨૫૫

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ નિરલ આર. મેહતા।

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા.	ના.
-----------------------	-----	-----

--	--	--

=====

ભરતભાઈ મગનભાઈ પટેલ અને અન્ય

વિરુદ્ધ

નિર્દેશક, (સુગર) અને અન્ય

=====

અરજદારો માટે શ્રી ઉમંગ એચ. ઓઝા (૨૪૪૦) સાથે શ્રી બી. એસ. પટેલ,
વરિષ્ઠ વકીલ

સામાવાળા (ઓ) નંબર ૧,૨ માટે શ્રી વેનુગોપાલ પટેલ, એજીપી

=====

કોરમ: માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ રત્ન આર. મેહતા।

સી એ વી જજમેન્ટ

બંને બાબતો એક જ હકીકતોમાંથી ઉદ્ભવે છે અને કાયદાના સામાન્ય
પ્રશ્નનો સમાવેશ કરે છે, તેથી સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નંબર
૮૮૭૫/૨૪૨૪ ને મુખ્ય બાબત તરીકે ધ્યાનમાં લઈને તેમને એકસાથે
સુનાવણી માટે લેવામાં આવે છે.

૨. તાત્કાલિક પરત કરી શકાય તેવો નિયમ.શ્રી વેણુગોપાલ પટેલને જાણવા મળ્યું કે સહાયક સરકારી પ્લીડરે સામાવાળા વતી નિયમની નોટિસની સેવા માફ કરી દીધી છે

૩. ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ આ અરજીના માધ્યમથી, અરજદારોએ સામાવાળા નંબર ૧ દ્વારા પસાર કરાયેલા ૨૩/૪/૨૦૨૫ તારીખના આદેશની કાયદેસરતા અને માન્યતા પર સવાલ ઉઠાવ્યા છે, જેમાં સામાવાળા નંબર ૧ એ સામાવાળા નંબર ૨ ને ગુજરાત સહકારી મંડળી અધિનિયમ ૧૯૬૧ (ટૂંકમાં 'અધિનિયમ') ની કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસ શરૂ કરવા માટે અધિકૃત કર્યા છે.

૪. અરજદારો અનુસાર હકીકતો ટૂંકમાં જણાવતા નીચે મુજબ છે:

૪.૧ સુરત જિલ્લાના ઓલપાડ તાલુકામાં આવેલી શ્રી કાંઠા વિભાગ સહકારી ઉદ્યોગ મંડળી લિમિટેડ નામની સોસાયટી વર્ષ ૧૯૮૭થી નોંધાયેલી છે.આ સોસાયટી મુખ્યત્વે ખાંડ અને તેના ઉપ-ઉત્પાદનોના ઉત્પાદનમાં સંકળાયેલી છે, જેના માટે સમાજ દ્વારા વિવિધ સ્થળોએથી શેરડીની ખરીદી કરવામાં આવે છે.

જ.૨ સમાજને તેના સભ્યો પાસેથી ખાંડના અવિરત પુરવઠાની જરૂર છે.તેથી, સમાજ તેના સભ્યોને બીજ પ્રદાન કરે છે, જેઓ શેરડીના ઉત્પાદક છે.એકવાર શેરડી ઉગાડવામાં આવે તે પછી તેને સહકારી ખાંડની ફેક્ટરીમાં લાવવાની જવાબદારી સભ્યોની છે.આ રીતે શેરડીના ઉત્પાદકોએ તેમના જૂથોની રચના કરી છે, જે તેના સભ્યોને શેરડી કાપવા માટે મજૂરો પૂરી પાડવાની સેવાઓ પૂરી પાડે છે અને સહકારી ખાંડની ફેક્ટરી સુધી શેરડીનું પરિવહન પણ કરે છે.સહકારી ખાંડની ફેક્ટરી, શેરડીના અવિરત પ્રવાહને જાળવી રાખવા માટે, શેરડીના ઉત્પાદકોના સભ્યો દ્વારા રચાયેલા જૂથોને કાપવા અને પરિવહન માટે નાણાં આપે છે.

જ.૩ શેરડીના ઉત્પાદકોના સભ્યોના જૂથ દ્વારા શ્રમ અને પરિવહન માટે જે રકમ ખર્ચવામાં આવી રહી છે તે ખાંડની ફેક્ટરી દ્વારા પરત કરવામાં આવે છે અને ત્યારબાદ શેરડીના ઉત્પાદકોને કરવામાં આવતી અંતિમ ચુકવણીમાંથી કાપવામાં આવે છે.આમ, અરજદારોના જણાવ્યા અનુસાર, ઉપરોક્ત વ્યવસ્થા મોટાભાગે તમામ ખાંડની ફેક્ટરીઓમાં પ્રચલિત છે અને તે જ ઘણા વર્ષોથી અપનાવવામાં આવે છે, તેથી, શેરડી કાપવા અને પરિવહનમાં સામેલ મજૂરોને કોઈપણ ચુકવણી માટે સમાજ જવાબદાર નથી કારણ કે તે શેરડી ઉત્પાદક જૂથના સભ્યો

દ્વારા બનાવવામાં આવેલી કામચલાઉ સમિતિની એકમાત્ર જવાબદારી છે, જેનો સમાજ સાથે કોઈ સંબંધ નથી.

૪.૪ સામાવાળા નંબર ૧ એ તેના તારીખના ૨૮/૨/૨૦૨૪ ના આદેશ દ્વારા ટેકનિકલ તપાસ માટે બિપિનચંદ્ર પાંડે (મેનેજિંગ ડિરેક્ટર), શ્રી ચલથન વિભાગ ખંડ ઉદ્યોગ સહકારી મંડળી લિમિટેડ, ચલથન, તાલુકા-પલસાના, જિલ્લા-સુરતની નિમણૂક કરી હતી.તે જ અનુસાર, અધિકારીએ નિરીક્ષણ હાથ ધર્યું અને ૧૫/૪/૨૦૨૪ પર અહેવાલ રજૂ કર્યો.

૪.૫ અરજદારોનો કેસ છે કે કાયદાની કલમ ૮૬ની જોગવાઈ હેઠળ શ્રી કાંઠા વિભાગ સહકારી ઉદ્યોગ મંડી લિમિટેડ સામે તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી, જેમાં સોસાયટીએ તેના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર દ્વારા સામાવાળા નંબર ૨ને તેનું નિવેદન સુપરત કર્યું હતું.સોસાયટીના પ્રમુખ અને/અથવા મેનેજિંગ ડિરેક્ટરે પણ લેખિતમાં તેમના નિવેદન સાથે સામાવાળા નંબર ૨ ને પુરાવા પૂરા પાડ્યા હતા.સામાવાળા નંબર ૨, ઉપલબ્ધ સામગ્રી પર વિચાર કર્યા પછી, તેના અહેવાલ તારીખ ૨૮/૧૧/૨૦૨૪ દ્વારા કાયદાની કલમ ૮૩ ની જોગવાઈ હેઠળ કાર્યકારી સમિતિના તમામ સભ્યો સામે કાર્યવાહી શરૂ કરવાની ભલામણ કરી હતી.

૪.૬ ઉપરોક્ત અહેવાલને અનુસરીને, સામાવાળા નંબર ૧એ તપાસ અહેવાલના ઇશ્યૂ નંબર ૭ના સંદર્ભમાં કાયદાની કલમ ૯૩ની જોગવાઈ હેઠળ અરજદારો અને અન્ય નિર્દેશકોને ૧/૧/૨૦૨૫ તારીખની કારણદર્શક નોટિસ જારી કરી હતી.ઉપરોક્ત માટે, અરજદારો અને અન્ય ડિરેક્ટરોએ તેમનો સંયુક્ત જવાબ રજૂ કર્યો છે.નિર્દેશકોમાંના એક, કિરીટભાઈ ગંગારામભાઈ પટેલ પણ ૧૭/૩/૨૦૨૪ પર પોતાનો જવાબ દાખલ કર્યો હતો.

૪.૭ સામાવાળા નંબર ૧, જવાબ પર વિચાર કર્યા પછી, તેના ૨૩/૪/૨૦૨૫ ના આદેશ દ્વારા સામાવાળા નંબર ૨ ને કાયદાની કલમ ૯૩ હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે અધિકૃત કરે છે. પરિણામે, સામાવાળા નંબર ૨એ ૨૩/૪/૨૦૨૫ તારીખની કારણદર્શક નોટિસ દ્વારા અરજદારોને પૂછ્યું કે તેમની સામે આરોપ કેમ ન ઘડવા જોઈએ.

૫. ઉપરોક્તથી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ હોવાને કારણે, અરજદારોએ આ અરજી દ્વારા આ અદાલતનો સંપર્ક કર્યો છે, જેમાં સામાવાળા નંબર ૧ દ્વારા પસાર કરાયેલા ૨૩/૪/૨૦૨૫ ના આદેશને પડકારવામાં આવ્યો છે, જેમાં અન્ય બાબતોની સાથે, સામાવાળા નંબર ૨ ને કાયદાની કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસ અધિકારી તરીકે અધિકૃત કરવામાં આવ્યો છે.

૬. મેં સાંભળ્યું છે કે શ્રી બી. એસ. પટેલ વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ છે, જેમને શ્રી ઉમંગ ઓઝાએ મદદ કરી છે. અરજદારો અને શ્રી વેણુગોપાલ પટેલ સામાવાળા માટે સહાયક સરકારી વકીલ હતા.

૭. શ્રી બી. એસ. પટેલ શીખી વરિષ્ઠ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે સામાવાળા નંબર ૧એ વિવાદિત આદેશ પસાર કરતી વખતે અભિપ્રાય આપવો જોઈએ કે અરજદારોએ કાયદાની કલમ ૮૬ હેઠળ તપાસ અહેવાલ મુજબ રકમની ગેરરીતિ કરી છે. શ્રી બી. એસ. પટેલ વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે કાયદાની કલમ ૮૩ની જોગવાઈ અનુસાર, કાયદાની કલમ ૮૩ હેઠળ તપાસ શરૂ કરવા માટે વ્યક્તિને અધિકૃત કરતા પહેલા સંતોષ નોંધવાની સામાવાળા નંબર ૧ની જવાબદારી છે. શ્રી બી. એસ. પટેલ વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલના જણાવ્યા અનુસાર, સામાવાળા નંબર ૧ દ્વારા અરજદારો સામે કોઈ સંતોષની નોંધ નથી અને આમ, અધિનિયમની કલમ ૮૩ હેઠળ તપાસ શરૂ કરવા માટે અધિકારીને અધિકૃત કરતો વિવાદિત આદેશ વાહિયાત અને મનસ્વી છે, જે રદ કરવા અને રદ કરવાને પાત્ર છે.

૭.૧ શ્રી બી. એસ. પટેલ શીખી ગયેલા વરિષ્ઠ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે વિવાદિત આદેશ ધારણાઓ અને અટકળો પર આધારિત છે અને અરજદારો દ્વારા કોઈપણ ગેરરીતિ, જવાબદારી અને/અથવા વિશ્વાસ ભંગના સંદર્ભમાં કોઈ

તથ્યની નોંધ લીધા વિના છે.શ્રી બી. એસ. પટેલ વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલના જણાવ્યા અનુસાર, આ રીતે વિવાદિત આદેશ યોગ્ય રીતે લાગુ કર્યા વિના પસાર કરવામાં આવે છે, આમ, તે કાયદામાં ખરાબ છે અને કાયદાની કલમ ૯૩ની જોગવાઈની વિરુદ્ધ છે.

૭.૨ શ્રી બી. એસ. પટેલે જાણ્યું કે વરિષ્ઠ વકીલે આગળ રજૂઆત કરી હતી કે કાયદાની કલમ ૯૩ હેઠળ વિવાદિત આદેશ અધિકારક્ષેત્ર વગરનો છે કારણ કે આ રીતે શરૂ કરવામાં આવેલી તપાસ ૨૦૧૨ થી ૨૦૨૪ ના સમયગાળા માટે છે.શ્રી બી. એસ. પટેલ વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલના જણાવ્યા અનુસાર, કલમ ૯૩ને ધ્યાનમાં રાખીને, તપાસનો અવકાશ આવા કોઈપણ ઓડિટ, તપાસ અથવા નિરીક્ષણ પહેલા માત્ર ૫ વર્ષના સમયગાળા માટે મર્યાદિત છે.તેથી, વર્તમાન તપાસ જે વર્ષ ૨૦૧૨ થી શરૂ કરવાની માંગ કરવામાં આવી છે, જે પોતે કલમ ૯૩ હેઠળ પૂરા પાડવામાં આવેલ મર્યાદાના કાયદા દ્વારા પ્રતિબંધિત છે અને તે મુજબ, તે અધિકારક્ષેત્ર વિનાની છે, જેને આ માનનીય અદાલત દ્વારા રદ કરી શકાય છે અને રદ કરી શકાય છે.

૭.૩ શ્રી બી. એસ. પટેલે જાણ્યું કે વરિષ્ઠ વકીલે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે સામાવાળા નંબર ૧એ કલમ ૮૬ હેઠળના અહેવાલના આધારે, ચૂંટો અને પસંદ કરો નીતિ અપનાવીને વર્તમાન અરજદારોને નોટિસ જારી કરી હતી.વરિષ્ઠ વકીલે

ધ્યાન દોર્યું હતું કે મુકેશ પટેલ, જે તે સમયગાળા માટે ડિરેક્ટર પણ હતા, તેમને માત્ર એટલા માટે કોઈ નોટિસ આપવામાં આવી નથી કારણ કે તેઓ રાજ્ય સરકારના વર્તમાન કેબિનેટ મંત્રી છે.શ્રી બી. એસ. પટેલ વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે વિવાદિત આદેશ પ્રકૃતિમાં સૌથી વધુ મનસ્વી છે કારણ કે આ આદેશના આધારે શ્રી મુકેશ પટેલને કાયદાની કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસમાંથી મુક્ત કરવામાં આવ્યા છે. તેથી, વિવાદિત આદેશ માત્ર મનસ્વી જ નથી પરંતુ પ્રકૃતિમાં સંપૂર્ણપણે ભેદભાવપૂર્ણ છે.

૭.૪ ઉપરોક્ત રજૂઆતો સાંભળ્યા પછી, આ અદાલતે વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી બી. એસ. પટેલને એક ચોક્કસ પ્રશ્ન અટકાવ્યો છે કે કાયદા અને/અથવા કાયદાની કઈ જોગવાઈઓ હેઠળ, કાયદાની કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસ હાથ ધરવા અને/અથવા આદેશ આપતા પહેલા કારણદર્શક નોટિસ જરૂરી છે. તેની સામે, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી પટેલે જણાવ્યું હતું કે સામાવાળા અધિકારીઓની પ્રથા છે કે તેઓ કારણદર્શક નોટિસ જારી કરે અને સોસાયટીના નિર્દેશકો પાસેથી ખુલાસો માંગે અને કાયદાની કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસનો આદેશ કેમ ન આપવામાં આવે તેનું કારણ દર્શાવે.વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી પટેલે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે, લગભગ તમામ કેસોમાં, રાજ્ય સત્તામંડળો દ્વારા કારણદર્શક નોટિસો જારી કરવામાં આવી રહી છે અને તેથી, રાજ્ય સત્તામંડળોની ફરજ છે કે તેઓ માત્ર કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું પાલન કરીને કાનૂની આદેશ પસાર કરે, પરંતુ નોટિસ

આપવામાં આવેલી વ્યક્તિ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલો સામેના કારણો પછા નોંધે.વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી પટેલે રજૂઆત કરી હતી કે કારણદર્શક નોટિસ અનુસાર, વિગતવાર જવાબ અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો અને સામાવાળા નંબર ૧ દ્વારા તેના અક્ષર અને ભાવનામાં તેનો વિચાર કરવામાં આવ્યો નથી.જાણીતા વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી પટેલ આ અદાલતના વિવિધ નિર્ણયો પર આધાર રાખે છે જેથી કાયદાની કલમ ૯૩ હેઠળ વાસ્તવિક તપાસ શરૂ કરતા પહેલા નોટિસ જારી કરવાની સામાન્ય પ્રથા વિશે તેમના અભિપ્રાયને સાબિત કરી શકાય. વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી પટેલ અનુસાર, નોટિસની માન્યતા વિશે આવો કોઈ મુદ્દો ઉઠાવ્યા વિના આ અદાલત દ્વારા તે અરજીઓ પર વિચાર કરવામાં આવ્યો છે અને તેથી, કાયદાની કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસ શરૂ કરતા પહેલા નોટિસ જારી કરવાની પ્રથાને આ અદાલત દ્વારા પરોક્ષ રીતે મંજૂરી આપવામાં આવી છે.આ દલીલને ટેકો આપવા માટે, શ્રી બી. એસ. પટેલ શીખ્યા કે વરિષ્ઠ વકીલે નીચેના નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો છે:

(૧) લક્ષ્મીદાસ કુર્જિભાઈ અને અન્ય વિરુદ્ધ જિલ્લા નિબંધક અને અન્ય, ૨૦૦૨ (૩)જી એલ એચ ૭૭૩ માં અહેવાલ આપ્યો હતો.

(૨) ૨૦૦૩ (૪) જી. એલ. આર. ૩૦૨૦ માં નોંધાયેલ, છગનભાઈ નરોત્તમદાસ પટેલ અને અન્ય વિરુદ્ધ ગુજરાત સચિવાલય એમ્પ્લોઈઝ કો-ઓપરેટિવ ક્રેડિટ સોસાયટી લિમિટેડ.

(૩) ખેડા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ પરચેઝ એન્ડ સેલ્સ યુનિયન લિમિટેડ અને અન્ય વિરુદ્ધ જે. પી. ગુપ્તા અથવા ઓફિસમાં તેમના ઉત્તરાધિકારી અને અન્ય, ૨૦૧૪ લો સ્યુટ (ગુજરાત) ૬૮૬ માં અહેવાલ આપ્યો હતો.

(૪) વિપુલભાઈ એમ. ચૌધરી વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય, ૨૦૧૮ (૦)એ આઈ જે ઈ એલ - એચ સી -૨૩૯૦૮૫ માં અહેવાલ આપ્યો હતો.

(૫) સુરજસિંહ અમરસિંહ મંગરોલાના કેસમાં નિર્ણય, સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૩૪૦૫/૨૦૨૨ અને સંબંધિત બાબતોમાં પ્રસ્તુત, તારીખ ૭/૪/૨૦૨૨.

૭.૫ છેલ્લે, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી બી. એસ. પટેલએ રજૂઆત કરી હતી કે એક અરજી સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૬૧૬૫/૨૦૨૫ છે જે વર્તમાન અરજદાર જેવી વ્યક્તિ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે અને તે જ સોસાયટીના સંબંધમાં અને તે જ કારણદર્શક નોટિસની વિરુદ્ધ આ અદાલતમાં પેઝિંગ

છે.તેથી વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી પટેલે રજૂઆત કરી હતી કે આ અદાલતે કાં તો ઉપરોક્ત અરજીના અંતિમ પરિણામ સુધી રાહ જોવી જોઈએ અથવા ન્યાયના વ્યાપક હિતમાં આ અરજીને સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નંબર ૬૧૬૫/૨૫૫ સાથે જોડવી જોઈએ.

૮. ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરીને શ્રી બી. એસ. પટેલે વરિષ્ઠ વકીલે આ અદાલતને આ અરજીને મંજૂરી આપવા વિનંતી કરી હતી.

૯. તેનાથી વિપરીત, શ્રી વેણુગોપાલ પટેલ સામાવાળા માટે સહાયક સરકારી પ્લીડર છે, જેમણે વર્તમાન અરજીનો વિરોધ કરતી વખતે નીચેની રજૂઆતો કરી છે:

(૧) શ્રી વેણુગોપાલ પટેલ શીખ્યા કે એ. જી. પી. એ દલીલ કરી છે કે રાજ્ય સત્તામંડળ દ્વારા પસાર કરાયેલો વિવાદિત આદેશ સંપૂર્ણપણે ન્યાયી અને સંપૂર્ણપણે કાયદા અનુસાર છે અને તેથી, ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને આ અદાલત દ્વારા તેમાં દખલ ન કરી શકાય.

(૨) શ્રી વેણુગોપાલ પટેલ શીખ્યા કે એ. જી. પી. એ વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે, વર્તમાન અરજી કાયદાની કલમ ૧૫૩ (૩) સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૧૫૦ (૯) ની જોગવાઈને ધ્યાનમાં રાખીને જાળવવા યોગ્ય નથી, જેના દ્વારા ગુજરાત રાજ્ય સહકારી ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ અપીલ દ્વારા ઉપાય આપવામાં આવ્યો છે.તેથી, તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે વૈકલ્પિક વૈધાનિક ઉપાયોની ઉપલબ્ધતાને ધ્યાનમાં રાખીને, વર્તમાન અરજીને આ અદાલત દ્વારા સ્વીકારવામાં નહીં આવે અને આ અદાલતને તેને રદ કરવા વિનંતી કરી હતી.

(૩) શ્રી વેણુગોપાલ પટેલ શીખ્યા કે એ. જી. પી. એ ઉપરોક્ત રજૂઆતો પ્રત્યે પૂર્વગ્રહ વિના, આગળ રજૂઆત કરી હતી કે માત્ર એટલા માટે કે ૨૦૧૨ થી ૨૦૨૪ વચ્ચેના સમયગાળા માટે તપાસ હાથ ધરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી જેમાં ચોક્કસ વર્ષો તપાસ અહેવાલની તારીખથી ૫ વર્ષથી વધુ હોય છે જે ચોક્કસપણે તપાસને દૂષિત નહીં કરે.શ્રી વેણુગોપાલ પટેલ વિદ્વાન એ. જી. પી. અનુસાર, તે યોગ્યતાનો પ્રશ્ન છે જેને કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસ હાથ ધરનાર અધિકારી સમક્ષ ઉશ્કેરવામાં આવી શકે છે અને જો તે સંતોષકારક જણાય તો તે અધિકારી કાયદા અનુસાર નિર્ણય લે છે.આમ, આ તબક્કે, તપાસના અધિકારક્ષેત્રના પાસાને માત્ર એટલા માટે ન લઈ શકાય કારણ કે ૨૦૧૨ થી ૨૦૨૪ સુધીના કુલ સમયગાળામાંથી, અમુક વર્ષો તપાસ અહેવાલની તારીખથી ૫ વર્ષથી વધુ સમય માટે જવાબદાર નથી.શ્રી વેણુગોપાલ પટેલ શીખ્યા કે એ.

જી. પી. એ રજૂઆત કરી હતી કે એવું નથી કે સમગ્ર સમયગાળો જેની તપાસ કરવાની માંગ કરવામાં આવી છે તે ૫ વર્ષની મર્યાદાની બહાર છે અને તેથી, તપાસનો સમયગાળો મર્યાદાની અંદર અને બહારનો મિશ્ર સમયગાળો હોવાથી, કાયદાની કલમ ૯૩ હેઠળ નિર્ણય લેતી વખતે તપાસ અધિકારી દ્વારા તેની ખૂબ જ સારી રીતે તપાસ કરી શકાય છે.

(૪) કાયદાની કલમ ૯૩ની જોગવાઈ પર આધાર રાખીને, શ્રી વેણુગોપાલ પટેલ એ. જી. પી. એ રજૂઆત કરી હતી કે કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસ શરૂ કરવાનો અને/અથવા વ્યક્તિને તપાસ હાથ ધરવા માટે અધિકૃત કરવાનો આદેશ માત્ર વહીવટી પ્રકૃતિનો છે અને તે તાત્કાલિક કેસની જેમ કલમ ૮૬ હેઠળ અહેવાલના આધારે કડક રીતે રહેશે.આમ, વર્તમાન અરજદારોને પૂર્વગ્રહ્યુક્ત ન કહી શકાય અને ન તો તેમને યોગ્યતાના સંદર્ભમાં દલીલો ઉઠાવીને આદેશને પડકારવાનો કાનૂની અધિકાર હોઈ શકે છે.એ. જી. પી. ના શ્રી વેણુગોપાલ પટેલ અનુસાર, આ અરજી કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસ શરૂ કરતા પહેલા અધિકારોના પૂર્વ-નિર્ણયની માંગ સિવાય બીજું કંઈ નથી, તેથી તે વિચારણાને પાત્ર નથી.

(૫) શ્રી વેણુગોપાલ પટેલ શીખ્યા કે એ. જી. પી. એ છેલ્લે રજૂઆત કરી હતી કે અરજદારોએ કલમ ૮૬ હેઠળ તપાસ અહેવાલને પડકાર્યો નથી અને તેથી, કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસ શરૂ કરવાના પરિણામી આદેશ અને/અથવા પ્રક્રિયાને આ

તબક્કે અરજદારો દ્વારા દખલ કરી શકાતી નથી.આથી તેમણે આ અદાલતને હાલની અરજીને શ્રેશોલ્હ પર ફગાવી દેવાની વિનંતી કરી હતી.

૧૦. ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરીને, શ્રી વેણુગોપાલ પટેલ એ. જી. પી. એ આ અદાલતને હાલની અરજીને રદ કરવા વિનંતી કરી હતી.

૧૧. સંબંધિત પક્ષકારો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી અને રેકૉર્ડ પર રજૂ કરવામાં આવેલી સામગ્રીનો અભ્યાસ કર્યા પછી, એક ટૂંકો પરંતુ રસપ્રદ પ્રશ્ન જે આ અદાલતની વિચારણા માટે આવે છે તે છે, શું ગુજરાત રાજ્યના કુલસચિવ/નિયામક (સુગર) ને કાયદાની કલમ ૯૩ હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કરતા પહેલા કોઈપણ પ્રકારની તપાસ કરવાની મંજૂરી છે અને/અથવા ગુજરાત રાજ્યના કુલસચિવ/નિયામક (સુગર) ને કાયદાની કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસ કરવા માટે નિમણૂક અને/અથવા અધિકૃત અધિકારીના તબક્કે સંબંધિત વ્યક્તિ/ગુનેગારને બોલાવવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?

૧૨. ઉપરોક્ત પ્રશ્નનો નિર્ણય કરવા માટે, પ્રથમ અને અગ્રણી બાબત એ છે કે કાયદાની કલમ ૯૩ ની જોગવાઈને ખૂબ જ કાળજીપૂર્વક તપાસવી.કાયદાની કલમ ૯૩ આ રીતે વાંચે છે;

“૯૩. ગુનેગારો, પ્રમોટર વગેરે સામે નુકસાનીનું મૂલ્યાંકન કરવાની નોંધણી અધિકારીની સત્તા:

(૧) જ્યાં, કલમ ૮૪ હેઠળ ઓડિટ દરમિયાન અથવા તેના પરિણામે, અથવા કલમ ૮૬ હેઠળની તપાસ અથવા કલમ ૮૭ હેઠળની તપાસ, અથવા સોસાયટીનું સમાપન, ઓડિટર અથવા કલમ ૮૬ હેઠળ તપાસ કરવા માટે અધિકૃત વ્યક્તિ, અથવા કલમ ૮૭ હેઠળ પુસ્તકોનું નિરીક્ષણ કરવા માટે અધિકૃત વ્યક્તિ, અથવા કલમ ૧૧૦ હેઠળ લિક્વિડેટર દ્વારા કરવામાં આવેલા અહેવાલના આધારે, કોઈ પણ વ્યક્તિ કે જેણે સોસાયટીની સંસ્થા અથવા સંચાલનમાં કોઈ ભાગ લીધો હોય અથવા કોઈ મૃત વ્યક્તિ, અથવા સોસાયટીના ભૂતકાળના અથવા વર્તમાન અધિકારી, પાંચ વર્ષના સમયગાળાની અંદર સંતોષ કરી શકે છે. આવા ઓડિટ, તપાસ, નિરીક્ષણ અથવા સોસાયટીના કોઈ પણ નાણાં અથવા મિલકતને બંધ કરવા, ખોટી રીતે લાગુ કરવા અથવા જાળવી રાખવા અથવા તેના માટે જવાબદાર અથવા જવાબદાર બનવાની અથવા સોસાયટીના સંબંધમાં ગેરરીતિ અથવા વિશ્વાસઘાત માટે દોષિત ઠરવાની તારીખ, કુલસચિવ અથવા તે પતી તેના દ્વારા અધિકૃત વ્યક્તિ આવી વ્યક્તિ અથવા વ્યક્તિઓના વર્તનની તપાસ કરી શકે છે અને આવી વ્યક્તિ અથવા વ્યક્તિઓ સામે આરોપો ઘડ્યા પછી, અને સંબંધિત વ્યક્તિને

વાજબી તક આપ્યા પછી અને મૃત વ્યક્તિના કિસ્સામાં તેના પ્રતિનિધિને, જે તેની સંપત્તિનો વારસો મેળવે છે, આરોપોના જવાબ આપવા માટે, તેને ચૂકવણી અથવા પુનઃસ્થાપિત કરવા માટે આદેશ કરી શકે છે. કુલસચિવ અથવા આ કલમ હેઠળ અધિકૃત વ્યક્તિ નક્કી કરે તેવા દરે વ્યાજ સાથે નાણાં અથવા મિલકત અથવા તેનો કોઈ ભાગ, અથવા તે નક્કી કરે તે પ્રમાણે ગેરઉપયોગ, જાળવણી, ગેરરીતિ અથવા વિશ્વાસ ભંગના સંદર્ભમાં વળતર તરીકે સોસાયટીની સંપત્તિઓમાં આવી રકમનું યોગદાન કરી શકે છે.

(૨) આ કલમ હેઠળ કોઈ આદેશ કરવામાં કુલસચિવ અથવા પેટા-કલમ (૧) હેઠળ અધિકૃત વ્યક્તિ, તે ન્યાયી માને છે તેમ, આવી તપાસના ખર્ચ અથવા તેના કોઈપણ ભાગની ચુકવણી માટે તેમાં જોગવાઈ કરી શકે છે, અને તે નિર્દેશ આપી શકે છે કે આવા ખર્ચ અથવા તેના કોઈપણ ભાગની વસૂલાત તે વ્યક્તિ પાસેથી કરવામાં આવશે જેની સામે આદેશ જારી કરવામાં આવ્યો છે.

(૩) આ કલમ લાગુ પડશે, તેમ છતાં આ અધિનિયમ તે છે જેના માટે સંબંધિત વ્યક્તિ ગુનાહિત રીતે જવાબદાર હોઈ શકે છે.

૧૩. ઉપરોક્ત પ્રશ્ન નક્કી કરવાના હેતુસર, કલમ ૯૩ (૧) ની જોગવાઈ સૌથી વધુ સુસંગત છે.આમ, કલમ ૯૩ (૧) ની જોગવાઈને કાળજીપૂર્વક ધ્યાનમાં લીધા પછી, એવું લાગે છે કે ઉપરોક્ત જોગવાઈ, કલમ ૮૪ હેઠળ ઓડિટ, કલમ ૮૪ (એ) હેઠળ નિરીક્ષણ, કલમ ૮૬ હેઠળ તપાસ, કલમ ૮૭ અથવા ૮૮ હેઠળ નિરીક્ષણ અથવા સોસાયટીને સમાપ્ત કરવાના આધારે સંતોષ પામ્યા પછી ગુનેગાર, પ્રમોટર વગેરે સામેના નુકસાનનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે, રજિસ્ટ્રાર/ડિરેક્ટર (સુગર) માં સત્તાનું રોકાણ કરવા માટે કાયદો ઘડવામાં આવ્યો છે.તેણે કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસમાં આવા કોઈપણ ઓડિટ, તપાસ અને નિરીક્ષણ વગેરેની તપાસ પહેલા ૫ વર્ષની મર્યાદા પણ પૂરી પાડી છે.ઉપરોક્ત જોગવાઈ મુજબ, નોંધણી અધિકારી/નિયામક (સુગર) ને પણ વિવેકબુદ્ધિ આપવામાં આવી છે કે તેઓ કોઈપણ અધિકારીને જાતે તપાસ કરવાને બદલે કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસ હાથ ધરવા માટે અધિકૃત કરે.ત્યારબાદ, એકવાર વાસ્તવિક તપાસ શરૂ થઈ જાય પછી, વાજબી તક આપીને આરોપ ઘડવાના હેતુથી સંબંધિત ગુનેગારને કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવાનો તબક્કો આવશે.છેવટે, નિર્ધારણનો તબક્કો ઊભો થશે જેમાં ચૂકવણીનો આદેશ, નાણાં અથવા વ્યાજ સાથેની મિલકતને પુનઃસ્થાપિત કરી શકાય છે.

૧૪. કાયદાની કલમ ૯૩ (૧) ની જોગવાઈઓના ઉપરોક્ત વિશ્લેષણ પરથી, આ અદાલત વહીવટી કાર્ય અને અર્ધ-ન્યાયિક કાર્યની જોગવાઈઓમાં સ્પષ્ટ

ઢિભાજન શોધે છે.આમ, કાયદાની કલમ ૯૩ (૧) ની જોગવાઈઓમાં બે અલગ ભાગોની કલ્પના કરવામાં આવી છે.કાયદાની કલમ ૯૩ (૧) હેઠળ તપાસ કરવાના સંદર્ભમાં, પ્રથમ તબક્કે, કુલસચિવ/નિયામક (સુગર) પાસે પોતાની પૂછપરછ કરવાનો અથવા વ્યક્તિને તપાસ કરવા માટે અધિકૃત કરવાનો વિકલ્પ હોય છે.આ નિર્ણય સંપૂર્ણપણે એક વહીવટી નિર્ણય છે, જેના માટે કાયદાની જોગવાઈઓમાં કલ્પના મુજબ કોઈ નોટિસ જારી કરવાની જરૂર નથી.વિધાનસભાએ તેના વિવેકબુદ્ધિથી પૂર્વ-તપાસની પ્રકૃતિમાં આવી કોઈ જોગવાઈઓ પૂરી પાડી નથી, જેનું સરળ કારણ હું જોઈ શકું છું કે ઉપરોક્ત નિર્ણયના આધારે કોઈ પણ ગુનેગાર પ્રત્યે કોઈ પૂર્વગ્રહ નથી.એકવાર કાયદાની કલમ ૯૩ હેઠળ નોંધણી અધિકારી/નિયામક (સુગર) દ્વારા અથવા આ રીતે અધિકૃત વ્યક્તિ દ્વારા તપાસ કરવાનો નિર્ણય લેવામાં આવે, પછી સત્તામંડળનું કાર્ય અર્ધ-ન્યાયિક સત્તામંડળ તરીકે શરૂ થશે.હું આવું એટલા માટે કહું છું કારણ કે કાયદાની કલમ ૯૩ (૧) ની જોગવાઈઓના પછીના ભાગમાં, તપાસ હાથ ધરનાર સત્તાધિકારી આરોપ નક્કી કરવા માટે બંધાયેલો છે, સંબંધિત વ્યક્તિને વાજબી તક આપવા માટે બંધાયેલો છે અને તે પછી, તે આદેશ પસાર કરી શકે છે જેમાં ઉક્ત વ્યક્તિ અથવા ગુનેગારને વ્યાજ સાથે તેના કોઈપણ ભાગમાં નાણાં અથવા મિલકતની ચૂકવણી અથવા પુનઃસ્થાપિત કરવાની જરૂર પડે છે.

૧૫. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અદાલત એ સમજવામાં સંપૂર્ણપણે નિષ્ફળ ગઈ છે કે કેવી રીતે અને શા માટે નિયામક (સુગર) એ ૧/૧/૨૦૨૫ ની કારણદર્શક નોટિસ દ્વારા પૂર્વ તપાસ હાથ ધરવાનું યોગ્ય માન્યું છે. આ અદાલત અનુસાર, અહીં ઉપર જણાવ્યા મુજબ, કલમ ૯૩ હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કરવી કે કોઈ વ્યક્તિને તપાસ કરવા માટે અધિકૃત કરવી કે નહીં તે તબક્કે કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવી, કલમ ૯૩ (૧) ની જોગવાઈ માટે સંપૂર્ણપણે વિદેશી છે. નિર્દેશક (સુગર) કલમ ૯૩ (૧) ની જોગવાઈની સરળ ભાષા વિશે સંપૂર્ણપણે અજાણ હોવાનું જણાય છે. આ તબક્કે વ્યક્તિ અને/અથવા ગુનેગારને બોલાવવું અયોગ્ય છે અને કારણદર્શક નોટિસ દ્વારા વ્યક્તિ અને/અથવા ગુનેગારની રજૂઆતો પર ચુકાદો આપવો એ કલમ ૯૩ (૧) હેઠળ ખરેખર તપાસ હાથ ધરતા પહેલા મુદ્દાના પૂર્વ-ન્યાયાધીશ સમાન હશે. પરિસ્થિતિનો બીજો દ્રષ્ટિકોણ એ તપાસ હશે જે હાથ ધરવામાં આવી છે, જોકે, કાયદાની નજરમાં તેનું કોઈ બળ નથી; જો કે, પછીની તપાસ જે અધિકૃત વ્યક્તિ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવે છે જે કલમ ૯૩ (૧) ની જોગવાઈનું સમર્થન કરે છે, તે માત્ર ઔપચારિકતા બની જશે. હું એમ કહું છું કારણ કે એકવાર સંબંધિત વ્યક્તિને કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવામાં આવે, સ્વાભાવિક રીતે તેના જવાબમાં, તે વ્યક્તિ અને/અથવા ગુનેગાર તેની સામે આવી કોઈ તપાસ શા માટે શરૂ કરવામાં આવશે નહીં તે અંગે તેની તમામ શ્રેષ્ઠ દલીલો ઉઠાવશે. ત્યારબાદ, જો નોંધણી અધિકારી/નિયામક (સુગર) તપાસ શરૂ કરે છે

અને/અથવા કોઈને તપાસ કરવા માટે અધિકૃત કરે છે, તો તે ઘટનામાં, ગુનેગારની તમામ સામગ્રીઓનું પુનરાવર્તન કરવામાં આવશે જે અર્થહીન અને/અથવા નિર્રર્થક ક્વાયત તરફ દોરી જશે.તાત્કાલિક કિસ્સામાં, પરિણામી પરિસ્થિતિ ઊભી થઈ શકે છે કે તપાસ હાથ ધરવા માટે અધિકૃત અધિકારી, જે ગુજરાત રાજ્યના કુલસચિવ/નિયામક (સુગર) ને આધીન છે, તે તપાસ હાથ ધરવા માટે વ્યક્તિને અધિકૃત કરવાના સંબંધમાં નિર્ણય લેતી વખતે કુલસચિવ/નિયામક (સુગર) દ્વારા પહેલેથી જ લેવામાં આવેલા નિર્ણય કરતાં સ્વતંત્ર અભિપ્રાય લઈ શકશે નહીં.તેથી, હવે, અધિકૃત વ્યક્તિ દ્વારા શરૂ કરવામાં આવનારી તપાસ માત્ર ખાલી ઔપચારિકતા હશે, કારણ કે ગુનેગાર દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી શ્રેષ્ઠ દલીલો ગુજરાત રાજ્યના કુલસચિવ/નિયામક (સુગર) દ્વારા વિવાદિત આદેશ દ્વારા પહેલેથી જ નક્કી કરવામાં આવી છે.

૧૬. મારા મતે, તપાસની સંસ્થાનો નિર્ણય લેવાના તબક્કે અને/અથવા તપાસ કરવા માટે વ્યક્તિને અધિકૃત કરવાના તબક્કે કલમ ૯૩ હેઠળ જેની સામે તપાસની દરખાસ્ત કરવાની છે તે વ્યક્તિને બોલાવવાની ગુજરાત રાજ્યના કુલસચિવ/નિયામક (સુગર) ની કાર્યવાહી કાયદાની જોગવાઈ દ્વારા સમર્થિત નથી.સામાવાળા નંબર ૧ તરફથી કાર્યવાહી ખૂબ જ સ્પષ્ટ દેખાય છે કે સામાવાળા નંબર ૧ કાર્યવાહી પર સર્વોચ્ચતા જાળવવા માંગે છે અને તે જ સમયે, કલમ ૯૩ હેઠળ નિર્ણય લેવાની જવાબદારીને ખત્મા પર લેવા માંગતો

નથી.મારા મતે ગૌણ અધિકારીની સ્વતંત્રતા સંપૂર્ણપણે સામાવાળા નંબર ૧ દ્વારા લેવામાં આવે છે તે મુદ્દાનો પૂર્વ નિર્ણય લીધા પછી વ્યક્તિને તપાસ કરવા માટે અધિકૃત કરવું સામાવાળા નંબર ૧ તરફથી યોગ્ય નથી.આ કાર્યવાહી કાયદાની કલમ ૯૩ની વિભાવના અને ઉદ્દેશની સંપૂર્ણપણે વિરુદ્ધ છે અને તેથી, સામાવાળા નંબર ૧ના અંતે આવી કાર્યવાહી મંજૂરીને લાયક નથી પરંતુ તેની નિંદા કરવી પડશે.કાયદાની કલમ ૯૩ (૧) કોઈપણ પૂર્વ-તપાસ તબક્કાને ધ્યાનમાં લેતી નથી અને તેથી, સામાવાળા નંબર ૧ એ નોટિસ જારી કરવી જોઈએ નહીં અને ગુનેગારને બોલાવવા જોઈએ નહીં, કારણ કે તે જ, મારા મતે, કાયદાની જોગવાઈના મૂળભૂત માળખાની સંપૂર્ણપણે વિરુદ્ધ છે.આમ, જો આવી કોઈ પ્રથા ઘણા વર્ષોથી અમલમાં હોય, પરંતુ તેનું કોઈ કાનૂની બળ ન હોય, તો તે અન્યાયી, ગેરકાયદેસર, અયોગ્ય અને કાયદાનું ઉલ્લંઘન છે, જેથી આવી પ્રથાને તાત્કાલિક અસરથી બંધ કરવી પડશે.રાજ્ય સત્તાવાળાઓ કોઈ પણ પ્રક્રિયા અથવા પ્રથા અપનાવી શકતા નથી જે કાયદાની જોગવાઈમાં કાયદેસર નથી.

૧૭. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, હવે, આ અદાલત સંબંધિત પક્ષો માટે વિંદ્ધાન વકીલો દ્વારા ઉઠાવવામા આવેલી દલીલો સાથે વ્યવહાર કરવા માટે આગળ વધવા માંગે છે, જે નીચે મુજબ છે:

(૧) શરૂ કરવા માટે, ચાલો કાયદાની કલમ ૧૫૩ (૩) સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૧૫૦ (૯) હેઠળ કલ્પના કરાયેલ વૈકલ્પિક વૈધાનિક ઉપાયોની દલીલોની તપાસ કરીએ, જે આ રીતે વાંચે છે:

“૧૫૦. ગુજરાત રાજ્ય સહકારી ટ્રિબ્યુનલ.

(૧) XXX XXX XXX

(૨) XXX XXX XXX

(૩) XXX XXX XXX

(૪) XXX XXX XXX

(૫) XXX XXX XXX

(૬) XXX XXX XXX

(૭) XXX XXX XXX

(૮) XXX XXX XXX

(૯) ટ્રિબ્યુનલ કોઈ પણ નિર્ણય અથવા આદેશની કાયદેસરતા અથવા ઔચિત્ય અંગે પોતાને સંતોષ આપવાના હેતુથી કોઈપણ કાર્યવાહીના રેકૉર્ડની માંગ કરી શકે છે અને તેની તપાસ કરી શકે છે, જેમાં તેને અપીલ કરવામાં આવે છે.જો કોઈ પણ સંજોગોમાં, ટ્રિબ્યુનલને એવું લાગે કે આવા

કોઈ પણ નિર્ણય અથવા આદેશને રદબાતલ અથવા ઉલટાવી દેવો જોઈએ, તો ટ્રિબ્યુનલ તેના પર એવો આદેશ પસાર કરી શકે છે જે તેને ન્યાયી લાગે.”

“૧૫૩ અપીલ .

(૧) XXX XXX XXX

(૨) XXX XXX XXX

(૩) કલમ ૮૨,૮૦,૮૩ હેઠળના આદેશ અથવા નિર્ણય સામે અપીલ અને સોસાયટીને વળતર ચૂકવવા માટે રજિસ્ટ્રાર દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અને આ અધિનિયમ હેઠળ ટ્રિબ્યુનલને અપીલ કરવામાં આવી હોય તેવા અન્ય કોઈપણ આદેશ સામે ટ્રિબ્યુનલને અપીલ કરવી પડશે.”

કાયદાની ઉપરોક્ત જોગવાઈને કાળજીપૂર્વક ધ્યાનમાં લીધા પછી, એવું લાગે છે કે કલમ ૮૨,૮૦ અને ૮૩ હેઠળ પસાર કરાયેલા કોઈપણ નિર્ણય અથવા આદેશ સામે ગુજરાત રાજ્ય સહકારી ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ અપીલ દ્વારા ઉપાય આપવામાં આવ્યો છે.એટલે કે, કલમ ૮૩ હેઠળ તપાસમાં આદેશ અથવા નિર્ણય સામે અપીલ સૂચવવામાં આવી હોવાનું જણાય છે.આ અદાલતનો દ્રઢ અભિપ્રાય છે કે

કોઈપણ નિર્ણય અથવા આદેશ જે પ્રકૃતિમાં અંતિમ હોય, તે ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ અપીલ દ્વારા અપીલ કરી શકાય છે.અહીં ઉપર ચર્ચા કરવામાં આવી છે તેમ, કલમ ૯૩ના બે ભાગો છે, જેમ કે, (૧) વહીવટી બાજુ જેમાં તપાસ શરૂ કરવાનો અને/અથવા વ્યક્તિને તપાસ કરવા માટે અધિકૃત કરવાનો નિર્ણય સામેલ છે અને (૨) અર્ધ-ન્યાયિક શ્રેણી જેમાં આરોપ ઘડવામાં આવે, સુનાવણીની તક આપવામાં આવે અને નિર્ણય પસાર કરવામાં આવે.તેથી, કાયદાની કલમ ૧૫૩ (૩) સાથે વાંચીને કલમ ૧૫૦ (૯) હેઠળ જે સૂચવવામાં આવ્યું છે તે અંતિમ પરિણામ સામે અપીલ છે, જે સમાનતાઓના અધિકારોને અસર કરી રહી છે.માત્ર તપાસ કરવાનો અથવા અધિકૃત વ્યક્તિ દ્વારા તેનું કારણ બનવાનો નિર્ણય, કોઈ પ્રતિકૂળ આદેશ નથી જે વ્યક્તિ અને/અથવા ગુનેગારના કોઈપણ અધિકારોને અસર કરે છે.અહીં ઉપર ચર્ચા કરવામાં આવી છે તેમ, વર્તમાન કેસમાં જે આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે તે કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસ કરવા માટે વ્યક્તિને અધિકૃત કરતો આદેશ છે, જે વહીવટી પ્રકૃતિનો હોવાથી, મારા મતે, અપીલનો ઉપાય કાયદાની કલમ ૧૫૩ (૩) સાથે વાંચીને કલમ ૧૫૦ (૯) હેઠળ ઉપલબ્ધ નથી.

(૨) જ્યાં સુધી અરજદારો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલ કે રજિસ્ટ્રાર/ડિરેક્ટર (સુગર) એ યોગ્યતા તેમજ કારણદર્શક નોટિસ અનુસાર અરજદારો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી રજૂઆતોને ધ્યાનમાં રાખીને નિર્ણય નોંધવો જોઈએ, મારા

મતે, ઉપરોક્ત દલીલ સ્વીકારવા યોગ્ય નથી.અહીં ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ, સામાવાળા નંબર ૧ દ્વારા જ કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવી ગેરકાયદેસર છે.આથી, વહીવટી તબક્કે, તપાસ પર વિચાર કરવા અને/અથવા વ્યક્તિને તપાસ કરવા માટે અધિકૃત કરવાનો નિર્ણય લેવા માટે કોઈ ઊંડાણપૂર્વકનો સંતોષ નોંધવામાં આવશે નહીં.ઉપરોક્ત દલીલ ન સ્વીકારવાનું વધુ એક કારણ એ છે કે જો સામાવાળા નંબર ૧ અરજદારની રજૂઆતો પર વિચાર કર્યા પછી સંતોષ નોંધે છે, તો તે ઘટનામાં, તે બાબતનો પૂર્વ નિર્ણય લેવા સમાન હશે, જેના પરિણામે કાયદાની કલમ ૯૩ હેઠળ વાસ્તવિક તપાસને ખાલી ઔપચારિકતા તરીકે રજૂ કરવામાં આવશે.તે ગમે તે હોય.વિવાદિત સંદેશાવ્યવહાર અને/અથવા આદેશમાંથી, એવું ન કહી શકાય કે સામાવાળા નંબર ૧ દ્વારા કોઈ સંતોષ નોંધવામાં આવ્યો નથી.સામાવાળા નંબર ૧, મારા મતે, હોવાનું કહેવાય છે કથિત અનિયમિતતાઓ અને/અથવા ગેરવર્તણૂક વિશે તેનો પ્રાથમિક સંતોષ નોંધવામાં આવ્યો હતો.ઉપરોક્ત આદેશમાં, તે ખાસ રીતે જણાવવામાં આવ્યું છે કે સામાવાળા નંબર ૧ એ કાયદાની કલમ ૮૬ હેઠળ અહેવાલ અને ઉપરોક્ત અહેવાલમાં નોંધાયેલા તારણોને ધ્યાનમાં લીધા છે.તદનુસાર, મારા મતે, વહીવટી પ્રકૃતિના આદેશને પસાર કરતી વખતે, કોઈ ઊંડાણપૂર્વકના રેકોર્ડિંગની જરૂર નથી, તેથી, અરજદારો માટે વિદ્વાન વકીલની દલીલને નકારી કાઢવામાં આવે છે.

(૩) જ્યાં સુધી પસંદગી અને પસંદગીની નીતિની મર્યાદા અને પદ્ધતિ અંગે અરજદારો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલની વાત છે, મારા મતે, તે સંપૂર્ણપણે યોગ્યતા પર આધારિત છે અને તેથી, કાયદાની કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસ કરતી વખતે અધિકૃત અધિકારી દ્વારા તેની ખૂબ જ સારી રીતે તપાસ કરી શકાય છે. જો કે, આ તબક્કે, એ નોંધવું જોઈએ કે માત્ર ૨૦૧૨ થી ૨૦૨૪ સુધી તપાસનો સમયગાળો નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યો હોવાથી, તપાસ અહેવાલ પહેલાં અમુક વર્ષો પ વર્ષથી વધુ હોય છે જે તપાસના આયોજનને દૂષિત નહીં કરે. અધિકૃત અધિકારી ઉપરોક્ત દલીલની પ્રશ્ન સા કરી શકે છે અને કાયદા અનુસાર તે નક્કી કરી શકે છે. જ્યાં સુધી ક્રિયા પસંદ કરવા અને પસંદ કરવાના સંબંધમાં વિવાદની વાત છે, મારા મતે, કોઈ નકારાત્મક સમાનતા ન હોઈ શકે. માત્ર એટલા માટે કે મુકેશ પટેલ, જે આ સમયગાળા દરમિયાન નિર્દેશક પણ હતા, તેમને નોટિસ આપવામાં આવી નથી કે તે પોતે જ અરજદાર માટે સમાન વ્યવહારનો દાવો કરવાનો આધાર નહીં હોય. હું આપું એટલા માટે કહું છું કારણ કે તે સ્થાયી કાયદો છે કે નકારાત્મક સમાનતા ન હોઈ શકે. અરજદારો મુકેશ પટેલને જે સારવાર આપવામાં આવી છે તે જ સારવારનો દાવો કરી શકતા નથી. શ્રી મુકેશ પટેલ પર નોટિસ ન ચલાવવી, ભલે કલમ ૮૬ હેઠળ અહેવાલમાં તેમનું નામ હોય, તેને કાયદેસર ન કહી શકાય અને તેથી, ગેરકાયદેસરતામાં કોઈ સમાનતા ન હોઈ શકે.

(જ) જ્યાં સુધી એસ. સી. એ. નંબર ૬૧૬૫/૨૦૨૫ ના અંતિમ પરિણામની રાહ જોવાની અથવા એસ. સી. એ. નંબર ૬૧૬૫/૨૦૨૫ સાથે આ અરજીની સુનાવણીની વાત છે, મારા મતે, તે જ સરળ કારણોસર સ્વીકાર્ય નથી કે બંને અરજીઓ સ્વતંત્ર રીતે અને સ્વતંત્ર પક્ષો દ્વારા અલગ ક્ષમતામાં દાખલ કરવામાં આવે છે. વધુમાં, વર્તમાન કેસમાં, માત્ર કાયદાના પ્રશ્નનો નિર્ણય લેવામાં આવી રહ્યો છે, તેના બદલે કેસની હકીકતોમાં વધુ જવું. આમ, કાયદાના પ્રશ્ન પર અરજીનો નિર્ણય કરતી વખતે, જો બીજી અરજી જે બાકી હોય, તો હંમેશા એકસાથે સુનાવણી થઈ શકશે નહીં, જો ત્યાં કોઈ આંતર-જોડતી હકીકતો અને/અથવા ઓવરલેપિંગ હકીકતો ન હોય અથવા પક્ષો વચ્ચે હિતોના સંઘર્ષમાં ન હોય. તેથી, આ અરજીમાં જે પણ નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હોય તે અન્ય અરજી પર લાગુ થઈ શકે છે જો તે અરજીના તથ્યો ભૌતિક રીતે અલગ ન હોય. આમ, મારા મતે, અરજદારો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલ સ્વીકાર્ય નથી. અન્યથા પણ, અરજદારો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલની અરજીના મેમોમાં વિનંતી કરવામાં આવતી નથી, પરંતુ અરજીની દલીલ કરતી વખતે અથાગ પ્રયાસો કર્યા પછી આ અરજીના ભાવિને સમજીને વિચાર કર્યા પછી તે જ ઉઠાવવામાં આવે છે. તદ્દનુસાર, આ અદાલત ન્યાયિક સમયના લાંબા કલાકો રોકાણ કર્યા પછી ઉપરોક્ત દલીલને સ્વીકારશે નહીં. અરજદારો ગુણદોષ પર સમગ્ર મામલે દલીલ કરવાની તક લેવાને બદલે આ આધારને શ્રેષ્ઠોત્ક પર ઉઠાવી શક્યા હોત.

(પ) જ્યાં સુધી અરજદારો દ્વારા જે નિર્ણયો પર આધાર રાખવામાં આવે છે તેની વાત છે, તો ઉપરોક્ત નિર્ણયો વર્તમાન કેસની હકીકતોમાં લાગુ પડતા નથી. નોંધપાત્ર રીતે, તમામ ટાંકવામાં આવેલા નિર્ણયોમાં, કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસ હાથ ધરવાના તબક્કે કારણદર્શક નોટિસની માન્યતા અને જારી કરવા અને/અથવા કોઈને તપાસ કરવા માટે અધિકૃત કરવા અંગેનો પ્રશ્ન ચર્ચાનો મુદ્દો ન હતો. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, આ અરજીમાં પૂછવામાં આવેલો પ્રશ્ન કોઈ પણ ટાંકવામાં આવેલા નિર્ણયોનો વિષય ન હતો.

(૧) જ્યાં સુધી લક્ષ્મીદાસ કુર્જિભાઈ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં નિર્ણયની વાત છે, ત્યાં સુધી ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસના અંતિમ આદેશને પડકારવામાં આવ્યો હતો, જ્યારે વર્તમાન કેસમાં જે પડકારવામાં આવ્યો છે તે અંતિમ આદેશ નથી, પરંતુ કાયદાની કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસ કરવા માટે અધિકૃત અધિકારીની નિમણૂકનો આદેશ છે.

(૨) જ્યાં સુધી છગનભાઈ નરોત્તમદાસ પટેલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં નિર્ણયની વાત છે, તો ઉપરોક્ત નિર્ણયને વિવિધ તથ્યોના સમૂહમાં અને અલગ સંદર્ભમાં રજૂ કરવામાં આવ્યો છે. જો કે, ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં એક બાબત જે નોંધવા યોગ્ય છે તે એ છે કે કોર્ટે કલમ ૯૩ની જોગવાઈને વહીવટી પ્રકૃતિની ગણાવી છે.

(૩) જ્યાં સુધી ખેડા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ પરચેઝ એન્ડ સેલ્સ યુનિયન લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં નિર્ણયની વાત છે, ત્યાં સુધી ઉપરોક્ત નિર્ણય માત્ર એ દર્શાવવા માટે ટાંકવામાં આવ્યો છે કે કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવાની પ્રથા અસ્તિત્વમાં છે.કારણદર્શક નોટિસ સામેની ઉપરોક્ત અરજીને યોગ્યતાના આધારે સ્વીકારવામાં આવી ન હતી, જો કે, કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવાની પ્રથાને નામંજૂર કરવામાં આવી ન હતી.ઉપરોક્ત નિર્ણયમાંથી પસાર થવા પર, તે સાચું છે કે ઉપરોક્ત અરજીને યોગ્યતાના આધારે સ્વીકારવામાં આવી હતી અને રદ કરવામાં આવી હતી, પરંતુ તે કલમ ૯૩ ના વહીવટી તબક્કે કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવાની રાજ્ય સરકાર દ્વારા અપનાવવામાં આવેલી પ્રથાને મંજૂરી આપશે નહીં.વધુમાં એવું જણાય છે કે ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસ હાથ ધરવા માટે અધિકૃત અધિકારીની નિમણૂકના તબક્કે નોટિસ જારી કરવા અંગેનો પ્રશ્ન ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હતો અને તેના પર વિચાર કરવામાં આવ્યો ન હતો.તેથી આ નિર્ણય વર્તમાન કેસને લાગુ પડતો નથી.

(૪) જ્યાં સુધી વિપુલભાઈ એમ. ચૌધરી (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં નિર્ણયની વાત છે, ત્યાં સુધી ઉપરોક્ત નિર્ણયનો ઉદ્દેશ માત્ર એ દર્શાવવા માટે કરવામાં આવ્યો છે કે કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસ કરતા પહેલા નોટિસ જારી કરવાની પ્રથાની નોંધ આ અદાલતની ખંડપીઠે લીધી છે અને આમ, ઉપરોક્ત પ્રથાને પરોક્ષ રીતે મંજૂરી આપવામાં આવી છે.મારા મતે, ડિવિઝન બેંચ સમક્ષના કેસમાં, જોકે હકીકત

કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસ હાથ ધરતા પહેલા નોટિસ જારી કરવાના સંદર્ભમાં નોંધવામાં આવી હતી, તેમ છતાં, કોર્ટ સમક્ષનો અંતિમ પડકાર કલમ ૯૩ દ્વારા કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવાની વિરુદ્ધ હતો અને તપાસ હાથ ધરવા માટે અધિકૃત વ્યક્તિની નિમણૂકના આદેશની વિરુદ્ધ નહોતો.આમ, નોટિસ જારી કરવાના સંબંધમાં માત્ર કેટલાક તથ્યોની નોંધણી, તેના પર કોઈ ચર્ચા કર્યા વિના, કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસ હાથ ધરતા પહેલા કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવાની પ્રથાને મંજૂરી આપી શકાય નહીં.

(૫) જ્યાં સુધી સુરજસિંહ અમરસિંહ મંગરોલા (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં નિર્ણયની વાત છે, તો આ નિર્ણય ગુણદોષ પર આધારિત નથી.તેનાથી વિપરીત, વિદ્વાન એ. જી. પી. દ્વારા કરવામાં આવેલા નિવેદનના આધારે, આમ તે પ્રકૃતિમાં બંધનકર્તા નથી.

૧૮. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અદાલતને મનમાં સહેજ પણ શંકા નથી કે સામાવાળા નંબર ૧એ કાયદાની કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસ કરવા માટે અધિકારીને અધિકૃત કરવાનો નિર્ણય લેવાના તબક્કે અરજદારો પર નોટિસ જારી કરવા સુધી ખુલ્લેઆમ ગેરકાયદેસરતા કરી છે. તેથી, વહીવટી તબક્કે સામાવાળા નંબર ૧ દ્વારા કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવાની અને પૂર્વ-તપાસ હાથ ધરવાની પ્રથા ખૂબ જ નાપસંદ કરવામાં આવે છે.તેથી સામાવાળા નંબર ૧, મારા મતે,

કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસ હાથ ધરવા પહેલાં કારણદર્શક નોટિસ જારી કરીને અને/અથવા કાયદાની જોગવાઈઓ દ્વારા મંજૂર ન હોય તેવી તપાસ હાથ ધરવા માટે વ્યક્તિને અધિકૃત કરીને આવી કોઈ તપાસ અને/અથવા પ્રથા રજૂ કરી શક્યો ન હોત.

હું તે મુજબ પ્રશ્નનો જવાબ આપું છું.

૧૯. ઉપરોક્ત કારણોસર, હાલની અરજીઓ કોઈપણ ગુણદોષથી વંચિત છે અને તે બરતરફ થવાને લાયક છે.તદનુસાર, હાલની અરજીઓ ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ વિના બરતરફ કરવામાં આવે છે.નિયમ નાબૂદ કરવામાં આવે છે.

૨૦. એ સ્પષ્ટ કરવાની જરૂર નથી કે અરજદાર કાયદાની કલમ ૯૩ હેઠળની તપાસમાં અધિકૃત અધિકારી સમક્ષ આવી તમામ દલીલો ઉઠાવવા માટે સ્વતંત્ર રહેશે અને અધિકૃત અધિકારી અરજદારની તમામ દલીલોને સ્વતંત્ર રીતે અને કાયદા અનુસાર કડક રીતે ધ્યાનમાં લેશે.

૨૧. આ અરજીઓમાં સામેલ મુદ્દો પ્રકૃતિમાં મહત્વપૂર્ણ હોવાથી તે સહકાર વિભાગના અર્ધ-ન્યાયિક કાર્યોના દૈનિક વહીવટ સાથે સીધો જોડાયેલો હોવાથી, આ અદાલતને આ ચુકાદાની નકલ સહકાર વિભાગના મંત્રાલય તેમજ સહકાર

વિભાગના મુખ્ય સચિવને તેમના પ્રકારની તપાસ અને પાલન માટે મોકલવી જરૂરી લાગે છે.

(ન્યાયમૂર્તિ શ્રી નિરલ આર. મેહતા)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.*